

A hulladékgazdálkodási tevékenységek tervezett államosítása, avagy a T/13958-as irományszámú törvényjavaslat

Kiadói véleménycikk

AZ Országgyűlés weboldaláról 2020. 11. 25-én értesültünk az „Egyes energetikai és hulladékgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról” szülő, **T/13958-as irományszámú törvényjavaslatról**, amely - többi között - a hazai hulladékgazdálkodási közszolgáltatás államosítása, majd koncesszióba adása mellett **a hulladékgazdálkodási piaci szegmensben is kiterjedt államosítást**, majd **mesterséges monopólium létrehozásával országosan egyetlen koncesszornak** történő koncesszióba adást tervez.

A piaci szegmensből államosításra kerülne általánosan **a környezetvédelmi termékdíjas termékek hulladékainak, valamint (a jövőben) a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer (EPR) hatálya alá tartozó hulladékoknak, ideértve az érintett ipari, kereskedelmi hulladékoknak az átvétele, gyűjtése, szállítása, előkezelése, közvetítése, kereskedelme és kezelésre történő átadása.** Emellett az EPR-rendszerekre vonatkozó európai uniós rendelkezéseknek **teljességgel ellentmondva** a koncesszor látná el **a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerrel** és a környezetvédelmi termékdíjjal kapcsolatos **közvetítői feladatokat** is.

Ugyancsak a piaci szegmensből a tervezet a települési hulladékgazdálkodás tekintetében államosítaná: **a) az ingatlanhasználók elkülönítetten gyűjtött települési hulladékának átvételi lehetőségét, az átvett hulladékok szállítását, előkezelését, közvetítését, kereskedelmét és kezelésre történő átadását; b) a gazdálkodó szervezetek gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkező, s elkülönítetten gyűjtött települési hulladékának átvételét, gyűjtését, szállítását, előkezelését, közvetítését, kereskedelmét és kezelésre történő átadását.**

A hivatkozottakon túl, a koncesszor ugyancsak **mesterséges állami monopóliumot** kapna a **viszaváltási díjas rendszer hulladékaival** végzett

hulladékgazdálkodási tevékenységek, továbbá a **viszaváltási rendszerrel kapcsolatos közvetítői feladatok** tekintetében is. Ezzel párhuzamosan a hulladék birtokosok, **a lakosság és a gazdálkodó szervezetek elvesztenék a tulajdonosi rendelkezési jogukat**, ugyanakkor kötelezően finanszírozniuk kellene a monopol koncesszor tevékenységét. A **koncesszor önkényesen választhatna alvállalkozót**, tevékenységét érdemi kontrol nélkül korlátlanul végezhetné, amely a jelenleg magas hatékonyság mellett piaci alapon működő, az elmúlt 30 év alatt felépült, s a **hasznosítási célszámokat teljesítő hulladékgazdálkodási magánszektor** ellenszolgáltatás és kártérítés nélküli **ellehetetlenüléséhez vezethet.**

A kérdéses elképzeléseknek nem volt társadalmi, szakmai egyeztetése. A piaci szereplőket képviselő érdekképviseleti szervekkel, s a piaci szereplőkkel semmilyen érdemi egyeztetés nem volt.

A tervezet indoklása szerint az állam a környezet Alaptörvényben foglalt védelmi szintjének további biztosítása, a közszolgáltatási feladatellátás hatékonyságának növelése érdekében, továbbá

A cikk a lapzártakor, 2020. december 1-én rendelkezésre álló információk alapján készült.

a körforgásos gazdaságra történő átállás céljából akarja átalakítani a hulladékgazdálkodás piacát. A törvényjavaslat szerinti államosítás és koncesszióba adás **az EU-ban és a világon is példa nélküli, a környezet védelme, s a körforgásos gazdaságra történő átállás ilyen drasztikus piaci beavatkozást egyáltalán nem igényel.** A törvényjavaslatban **nem szerepel semmilyen olyan közérdek, ami részben egy teljes iparág felszámolását, és az értékkel bíró hulladékok elvételét indokolja.**

A tervezet emellett nem foglalkozik a verseny piacot megszüntető monopólium árfelhajtó, hatékonyság-csökkentő és általában a gazdasági tevékenységek elsorvadását előidéző kártékony hatásaival, és nem tér ki az állam függő helyzetbe kerülésére sem.

Koncesszió csak olyan területen tud eredményesen működni, ahol nincs elegendő számú piaci szereplő egy tevékenység végzésére. Jelenleg Magyarországon közel **750 hulladékkereskedő, s 1290 országos hulladékgyűjtési engedélyes** van, akik országos hulladékgyűjtési logisztikájukat, s előkezelési kapacitásaikat kiélezett verseny mellett **magas hatékonysággal működtetik, lefedve a közszolgáltatási feladatellátás által nem érintett települési, s egyéb hulladékok teljes vertikumát.** A hulladékgazdálkodási magánszektor ezen része becslések szerint **30 000 - 40 000 embernek ad munkát.** Elképzelhetetlen, hogy egy koncesszor hatékonyan helyettesíteni képes egy országosan működő sokszereplős szabadpiacot.

A koncesszor alvállalkozói szerződések keretében teljesítheti feladatát. A koncesszort az alvállalkozók kiválasztásában semmilyen szabály nem

köti, a kiválasztást a saját üzleti érdekei mentén teljesen önkényesen is végezheti. Megteheti a koncesszor, hogy a ma meglévő, engedéllyel rendelkező, az ország uniós előírásoknak való megfelelését jelenleg is biztosító hazai gyűjtői és előkezelői kapacitásokat részben vagy egészben nem veszi igénybe, vagy teljesen leföli a ténylegesen hulladékgazdálkodási tevékenységet végző (jövőbeli) alvállalkozók minimális profitját. A tervezett államosítás és koncesszióba adás következményeként a koncesszori alvállalkozói körbe nem kerülő, s az alvállalkozói körbe kényszerülő, s a koncesszornak teljességgel kiszolgáltatott vállalkozások is tönkre mehetnek.

A koncesszor a javaslatba foglalt állami támogatás lehetőségére tekintettel kockázatmentesen végzi majd a tevékenységét. **A koncesszorra vonatkozó rendelkezések alapján a javasolt modell tankönyvi példája a „state capture”-nek,** amiben a koncesszor csak nyerni tud, és beláthatatlan időre majdhogynem egy teljes iparágat venne el a piacgazdaságból, emellett óriási mértékű gazdasági erőfölényre, s tisztességtelen versenyelőnyre tenne szert a drasztikusan összezsugorodó (szabad) piaci hulladékgazdálkodási szektorban. Ezen túlmenően a környezetvédelmi termékdíjas, majd az **EPR közvetítői feladatok ellátásán keresztül is tevékenységét a hazai hulladékhasznosítók érdekeitől teljesen függetlenül tudná alakítani, akik a koncesszori alvállalkozókhoz hasonlóan teljességgel kiszolgáltatott helyzetbe kerülnének a koncesszorral szemben.**

A törvényjavaslat továbbra is, a sajtóban megjelent, JEF/42590/2020-ITM, illetve MKI/1557/2020. számú, 2020. május 11-én a kormány részére az egyes hulladékgazdálkodási ágazati intézkedésekről szóló előterjesztésben foglalt államosítási és koncesszióba adási javaslatokhoz hasonlóan a **hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szektor állami beavatkozások eredményeként előállt finanszírozási problémáit kívánja orvosolni, s egyben immáron az egyedüli koncesszor társaság terjeszkedését, piacszerzését támogatja.**

A szabályozás a hangzatos környezetvédelmi érdek védelme helyett kiemelten az állam és a jövőbeli koncesszor gazdasági céljainak az elérését szolgálja. A jogalkotó által választott megoldás a vállalkozás szabadságának, és a vállalkozáshoz, valamint a tulajdonhoz való jognak, a tőke és a szolgáltatás szabad áramlásának, illetve az áruk mozgásának és a letelepedés szabadságának **szükségtelen és aránytalan korlátozásával járna, így fundamentálisan jogellenes.** •